

Çocuk ve Ergen Adli Olgularda Ruhsal Değerlendirme

Psychiatric Evaluation of Child and Adolescent Forensic Cases

Muhammed Ayaz¹, Ayşe Burcu Ayaz¹, Nusret Soylu²

¹Uz.Dr., Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği, Sakarya, ²Uz.Dr., Gaziantep Çocuk Hastanesi, Gaziantep

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, adli rapor istemiyle çocuk psikiyatrisi polikliniğine yönlendirilen çocuk ve ergenlerin ruhsal bozukluk tanılarını ve sosyodemografik değişkenlerini incelemektir. **Yöntem:** Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk Psikiyatrisi Polikliniği'ne adli rapor için yönlendirilen 6-18 yaş arası çocuk ve ergenler ruhsal bozukluk tanıları, zeka düzeyleri ve sosyodemografik özellikleri açısından geriye dönük olarak incelendi. Çalışma adli olguların büyük çoğunluğunu oluşturan suçta sürüklenen çocuklar (n=51), istismar olguları (n=100) ve erken evlenme olguları (n=26) temelinde yapıldı. **Bulgular:** İstismar olgularında %71, suçta sürüklenen çocuklarda %56.9, evlenme isteği ile başvuran ergenlerde %11.5 oranında ruhsal bozukluk saptandı. İstismar olgularında travma sonrası stres bozukluğu, suçta sürüklenen olgularda davranım bozukluğu, erken evlenme olgularında major depresif bozukluk en sık saptanan ruhsal bozukluklar olarak belirlendi. **Sonuç:** Çalışmamız istismar olgularının ve suçta sürüklenen çocukların yüksek oranlarda ruhsal bozukluk tanısı aldıklarını göstermektedir. Sonuçlarımız adli olguların farklı gereksinimleri için adli çocuk psikiyatrisi alanında eğitimin önemsenmesi ve adli olaylara konu olan çocuk ve gençler için gerekli önlemlerin alınmasının önemini vurgulamaktadır. Bu çocuk ve ergenlerin ayrıntılı şekilde taranması, değerlendirilmesi ve tedavi edilmesini sağlayan ruh sağlığı merkezlerinin oluşturulması gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: İstismar, suçta sürüklenen çocuklar, erken evlenme.

(*Klinik Psikiyatri 2012;15:33-40*)

SUMMARY

Objectives: The aim of this study was to examine the diagnosis of mental disorders and sociodemographic variables of children and adolescents who referred to child psychiatry outpatient department with the request of criminal report. **Method:** Children and adolescents aged 6-18 years who referred to Sakarya Training and Research Hospital Child Psychiatry Outpatient Department for criminal reports were examined retrospectively in terms of diagnosis of mental diseases, intelligence levels and sociodemographic characteristics. The study was carried out on the basis of delinquent children (n=51), cases of abuse (n=100), and cases of early marriage (n=26) that make up the vast majority of criminal cases. **Results:** Mental disorders were detected in 71% of cases of abuse, 56.7% of delinquent children, and 11.5% of adolescents with request of early marriage. The most common mental disorders were post-traumatic stress disorder among abuse cases, conduct disorder among cases of delinquency, and major depressive disorder among cases of early marriage. **Conclusion:** Our study revealed that high rates of mental disorders were diagnosed in cases of abuse and delinquent children. Our results highlighted the importance of training for different requirements of criminal cases in the field of forensic child psychiatry and taking necessary precautions for children and adolescents that were subjected to forensic events. Mental health services that provide comprehensive screening, assessment and treatment of mental disorders for these children and adolescents should be developed.

Key Words: Abuse, delinquent children, early marriage.

GİRİŞ

Dünyada ve ülkemizde çocuk ve ergenleri konu alan adli dava sayısı giderek artmaktadır. Bu nedenle çocuk ruh sağlığı alanında çalışan hekimler olguların adli boyutu ve mesleki uygulamalar konusunda giderek daha fazla bilgi ve tecrübeye gereksinim duymaktadır. Ülkemizde ve dünyada çocuk ve ergen psikiyatrisi eğitiminin yanı sıra adli çocuk ve ergen psikiyatri alanında özelleşmiş bir eğitim bulunmamaktadır. Bu nedenle çocuk ve ergen adli olgular bilirkişi görüşü alınmak üzere çocuk psikiyatrisi polikliniklerine yönlendirilmektedir (Schetky 2007, Şişmanlar ve ark. 2008). Fiziksel ve cinsel istismar mağduru olma, suça sürüklenme, velayet davaları, vasi tayini, evlat edinme ve erken evlenme gibi nedenler, çocuk ve ergenlerde adli davalara sıklıkla konu olmaktadır.

Çocuk istismarı her yaş, renk, sosyal sınıf, etnik grup ve dinden çocuğu etkilemektedir. İstismarın inkar edilmesi, çocuk istismarının farkına varılmasını ve tanı konulmasını zorlaştırmaktadır. Suçu işleyen kişiler genellikle suçu inkar ederken bazen çocuk da suçu inkar edebilmektedir. Karmaşık hukuki gereklilikler de çocukları istismar eden kişilerin mahkum edilmesini zorlaştırabilmektedir. Ayrıca genelleşmiş toplumsal inkar da insanların bu tatsız olaylarla yüzleşmekten kaçınmasına neden olmaktadır (Bernet 2007).

Çocuk istismarı dünyanın her yerinde görülebilmekte ve konunun üzerine gidildikçe sıklığının oldukça fazla olduğu anlaşılmaktadır. Konu ile ilgili profesyonellerin sayısı, duyarlılıkları ve bilgileri arttıkça sıklıkla ilgili rakamlar da artmaktadır. Ülkemizde ulusal örneklem üzerinde yapılan yeterli çalışma bulunmamakla birlikte çocuklarda fiziksel istismar sıklığı %30-35, cinsel istismar sıklığı %13 olarak tahmin edilmektedir (Şahin 2008).

Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuklar suça sürüklenen çocuklar olarak tanımlanmaktadır (Çocuk Koruma Kanunu 2005). Ülkemizde yapılan çalışmalarda suç işleme oranının 14-15 yaş grubundaki ergenlerde daha sık olduğu ve en sık karşılaşılan suçun hırsızlık olduğu bildirilmektedir (Şişmanlar ve ark. 2008). Cinsel istismar davranışı gösteren çocukların büyük

kısımının daha önce ihmal edildiği, fiziksel ve cinsel olarak istismara uğradığı bildirilmektedir (Johnson 2000, Doğan 2008). Adalet Bakanlığı 2009 yılı istatistiklerine göre bir yılda çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerine açılan 83918 dava bulunduğu ve bu davaları en sık malvarlığına (%44.6), vücut dokunulmazlığına (%19.9) ve hürriyete karşı (%12.8) karşı işlenen suçların oluşturduğu saptanmıştır. Ayrıca çocuk ceza mahkemelerine açılan davalarda yargılanan çocukların çocuk nüfusunun %2.4'ünü oluşturduğu belirlenmiştir.

Türk Medeni Kanunu (2001), erkek ve kadının 17 yaşını doldurmadıkça evlenmesini sınırlamaktadır. Hakimler, sadece olağanüstü durumlarda ve önemli sebepler bulunduğu on altı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilmektedir. Erken evlenmek/evlendirilmek istemiyle adli makamlara başvuran ergenlerin ruhsal olarak evlenmelerine engel bir durum olup olmadığıyla ilgili yönlendirilen gençlere sıklıkla rastlanmaktadır. Türkiye nüfus ve sağlık araştırması (2008), 25-49 yaşlarındaki kadınların %43'ünün 20 yaşından önce, %25'inin 18 yaşına kadar, %5'inin de 15. yaş gününden önce evlendiklerini belirlemiştir. Erken yaşta yapılan evlilikler daha fazla evlilik sorunlarına, çeşitli komplikasyonlara ve ruhsal sorunlara açık ergen gebeliklerine ve boşanmalara neden olmaktadır (Figuiredo ve ark. 2008, Bumpass ve ark. 1991).

Bu çalışmanın amacı, Sakarya ilinde adli rapor istemiyle çocuk psikiyatrisi polikliniğine gönderilen çocuk ve ergenlerin ruhsal bozuklukluk tanımlarını, zeka düzeylerini ve sosyodemografik değişkenlerini incelemektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk Psikiyatrisi Polikliniği'ne 01.01.2010 ile 30.06.2011 tarihleri arasında adli rapor düzenlenmesi amacıyla yönlendirilen ve sevk edilmeden haklarında rapor düzenlenen tüm adli olguların (n=182) bilgileri geriye dönük olarak incelendi. Adli olguların sosyodemografik bilgileri, daha önce aldıkları ruhsal bozukluk tanımları ve gelişim öyküleri poliklinik dosyalarından elde edildi. Çocuk ve gençlerin Eksen I tanımları yaklaşık 40 dakika süren DSM-IV'e dayalı klinik görüşme ile belirlendi. Bilişsel beceri-

lerin değerlendirilmesinde WISC-R zeka testi uygulandı. Geçici rapor düzenlenen ya da sevk edilen adli olgular çalışmaya alınmadı. Olguların %54.9'unun istismara uğrama (n=100), %28'inin suça sürüklenen çocuk (n=51), %14.3'ünün evlenme (n=26), %0.5'inin vasi tayini (n=1), %0.5'inin evlatlık alma (n=1), %1.6'sının velayet davaları (n=3) nedeniyle yönlendirildiği belirlendi. Çalışmamız adli olguların büyük kısmını oluşturan istismar olguları, suça sürüklenen çocuklar ve erken evlenme olguları temelinde yapıldı. Çalışmada SPSS 15.00 programı kullanılarak tanımlayıcı istatistikler yapıldı.

BULGULAR

Olguların sosyodemografik özellikleri ve ruhsal bozukluk tanıları Tablo 1'de, ailelerin sosyodemografik özellikleri Tablo 2'de özetlendi.

İstismar olgularının (n=100) %88'i cinsel istismar (n=88), %11'i (n=11) fiziksel istismar, %1'i (n=1) hem fiziksel hem cinsel istismar nedeniyle yönlendirilmişti. Tüm istismar olgularından %81'inin (n=81) kız, %19'unun (n=19) erkek olduğu, cinsel istismar olgularından %86.4'ünün (n=76) kız, %13.6'sının (n=12) erkek olduğu, fiziksel istismar olgularının %36.4'ünün (n=4) kız, %63.6'sının (n=7) erkek olduğu, hem fiziksel hem de cinsel istismara uğrayan olgunun kız olduğu belirlendi. Cinsel istismar nedeniyle yönlendirilen olguların %17'sinin (n=15) zanlısı akraba, %36.4'ünün (n=32) tanıdık, %39.8'inin (n=35) kendinden büyük erkek arkadaş ve %6.8'inin (n=6) yabancı kişiler olduğu belirlendi. Cinsel istismar olgularının %89.8'i (n=79) ruh sağlığının bozulup bozulmadığı, %8'i (n=7) kendilerine karşı işlenen suçun hukuki anlam ve sonuçlarını algılayıp algılamadığı, %2.2 (n=2) olgu kendilerine karşı işlenebilecek bir suçu ifade edip edemeyeceği hususları için yönlendirilmişti. Fiziksel istismar olgularından %81.8'i (n=9) ruh sağlığının bozulup bozulmadığı, %18.2'si (n=2) kendilerine karşı işlenebilecek bir suçu ifade edip edemeyeceği hususu için yönlendirilmişti.

Suçta sürüklenen çocukların %86.3'ünün (n=44) erkek ve %13.7'sinin (n=7) kız olduğu belirlendi. Suça sürüklenen çocuk ve gençlerden %25.5'i (n=13) hırsızlık, %56.9'u (n=29) mala ve kişiye zarar verme, %5.9'u (n=3) madde bulundurma,

%11.8'i (n=6) cinsel istismar zanlısı olma suçlamasıyla yönlendirilmişti. Suça sürüklenen çocukların tümü işlediği iddia edilen olayların hukuki anlam ve sonuçlarını algılayıp algılamadığının belirlenmesi için yönlendirilmişti.

Erken evlenme isteğiyle başvuran ergenlerin hepsi kız ergenlerdi. Erken evlenme isteği nedeniyle ruhsal değerlendirme istenen ve herhangi bir ruhsal bozukluk saptanmayan ergenlerden %80.8'ine (n=21) evlenmesine engel bir ruhsal sorunu olmadığı yönünde rapor verildiği, %15.4'ünde (n=4) gebelik saptandığı için istismar değerlendirmesi istendiği ve mental retardasyon saptanan %3.8'ine (n=1) evlenmesinin uygun olmadığı yönünde rapor verildiği belirlendi.

TARTIŞMA

Çalışmamızda bir eğitim araştırma hastanesine başvuran adli olgular istismar olguları, suça sürüklenen çocuklar ve erken evlenme olguları temelinde değerlendirilmiştir.

Çalışmamızda olguların büyük kısmının beklendiği gibi istismar olguları olduğu belirlenmiştir. Yazında fiziksel istismar en sık görülen ve en kolay tanı konulan istismar şekli olarak tanımlanmaktadır (Turhan ve ark. 2006). Bulgular cinsel istismarın adli olgulara daha sık konu olduğu, fiziksel istismarın ise sağlık çalışanları, aileler, eğitimciler ve hukukçular tarafından daha az önemsendiği, bu konuda adli bildirimlerin daha az olduğu ya da yapılan bildirimlerde adli birimler tarafından ruhsal değerlendirme gereksinimi görülmediği şeklinde yorumlanmıştır. Cinsel istismara uğrayan çocuk ve ergenlerde okula gitmeme ve yaşına uygun eğitim almama oranlarının yüksek olduğu bildirilmektedir (Edgardh ve Ormstad 2000, Öztop ve Özcan 2010). Çalışmamızda da istismara uğrayan çocuk ve ergenlerin %38'inin okula devam etmediği ya da yaşına uygun bir eğitim almadığı belirlenmiştir. Bu veriden yola çıkarak okula devam etmeyen çocuk ve ergenler için uygun bir eğitimin planlanması ve eğitimde zaman kaybı olan çocuk ve ergenler için koruyucu önlemlerin alınmasının istismarı önlemede katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

İstismar olgularında ruhsal bozukluk ve komorbid ruhsal bozukluk oranı yüksek bulunmuştur. En sık

Tablo 1. Olguların sosyodemografik özellikleri ve ruhsal bozukluk tanıları

	İstismar olguları (n=100)	Suçta sürüklenen çocuklar (n=51)	Erken evlenme (n=26)
Yaş	13.0±3.2	13.9±1.8	16.3±0.2
Zeka düzeyi	82.8±15.0	79.8±16.2	82.9±13.4
Cinsiyet			
Kız	81 (%81)	7 (%13.7)	26 (%100)
Erkek	19 (%19)	44 (%86.3)	-
Çocuk ruh sağlığı takibi			
Var	6 (%6)	6 (%11.8)	-
Yok	94 (%94)	45 (%88.2)	26 (%100)
Kronik fiziksel hastalık			
Var	9 (%9)	3 (%5.9)	1 (%3.8)
Yok	91 (%91)	48 (%94.1)	25 (%96.2)
Yaşına uygun eğitime Ddevam			
Var	62 (%62)	30 (%58.8)	4 (%15.4)
Yok	38 (%38)	21 (%41.2)	22 (%84.6)
Ruhsal bozukluk tanısı			
Kororbid ruhsal bozukluk	36 (%31)	18 (%35.3)	-
Mental retardasyon	15 (%15)	11 (%21.6)	1 (%3.8)
TSSB	45 (%45)	-	-
ASB	6(%6)	-	-
DEHB	11 (%11)	12 (%23.5)	-
KOKGB	6 (%6)	2 (%3.9)	-
DB	1 (%1)	20 (%39.2)	-
MDB	22 (%22)	2 (%3.9)	2 (%7.7)
Madde bağımlılığı	-	1 (%2)	-
Tik bozukluğu	1 (%1)	1 (%2)	-
Uyku bozukluğu	1 (%1)	1 (%2)	-

TSSB: Travma Sonrası Stres Bozukluğu, ASB: Akut Stres Bozukluğu, DEHB: Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu, KOKGB: Karşıt Olma Karşı Gelme Bozukluğu, DB: Davranım Bozukluğu, MDB: Major Depresif Bozukluk

görülen ruhsal bozukluklar sırasıyla travma sonrası stres bozukluğu (TSSB), major depresif bozukluk (MDB), mental retardasyon (MR) ve dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu (DEHB) olarak saptanmıştır. İstismar olgularına özgü bir ruhsal hastalık tanımlanmamakla birlikte fiziksel ve cinsel istismarın ruhsal bozukluk sıklığını arttırdığı belirlenmiştir (Bernet 2007). İstismara uğrayan çocuk

ve ergenlerde erişkin yaşlara kadar çeşitli ruhsal bozukluklar görüldüğü bildirilmektedir (Kaufman 2007). Yazın incelendiğinde cinsel istismar olgularında ruhsal bozuklukların daha fazla çalışıldığı, istismar olgularında ruhsal bozukluk tanısının yüksek olduğu ve %30-50 oranında görülen TSSB'nin en sık görülen ruhsal bozukluk olduğu belirlenmiştir (Öztop ve Özcan 2010, Fiş ve ark. 2010, Köse

Tablo 2. Ailelerin sosyodemografik özellikleri

	İstismar olguları (n=100)	Suçta sürüklenen çocuklar (n=51)	Erken evlenme (n=26)
Annenin eğitim düzeyi			
Okula gitmemiş	21 (%21)	11 (%21.6)	4 (%15.3)
İlkokul	59 (%59)	31 (%60.8)	20 (%76.9)
Ortaokul	4 (%4)	4 (%7.8)	2 (%7.7)
Lise ve üzeri	8 (%8)	1 (%2.0)	-
Bilinmiyor	8 (%8)	4 (%7.8)	-
Babanın eğitim düzeyi			
Okula gitmemiş	5 (%5)	4 (%7.8)	2 (%7.7)
İlkokul	62 (%62)	31 (%60.8)	21 (%80.8)
Ortaokul	14 (%14)	4 (%7.8)	3 (%11.5)
Lise ve üzeri	12 (%12)	6 (%11.8)	-
Bilinmiyor	7 (%7)	6 (%11.8)	-
Annenin çalışma durumu			
Çalışıyor/Emekli	16 (%16)	4 (%7.8)	1 (%3.8)
Çalışmıyor	82 (%82)	47 (%92.2)	25 (%96.2)
Ölü	2 (%2)	-	-
Babanın çalışma durumu			
Çalışıyor/Emekli	81 (%81)	38 (%74.5)	15 (%57.7)
Çalışmıyor	15 (%15)	11 (%21.6)	6 (%23.1)
Ölü	4 (%4)	2 (%3.9)	5 (%19.2)
Ebeveyn birlikteliği			
Birlikte	77 (%77)	40 (%78.4)	21 (%80.8)
Boşanmış	17 (%17)	7 (%13.7)	-
Ayrı yaşıyor	1 (%1)	1 (%2)	-
Ebeveynlerden biri ölü	5 (%5)	3 (%5.9)	5 (%19.2)
Anne yaşı	39.2±8.1	40.6±6.1	41.5±7.3
Baba yaşı	43.3±8.1	44.8±7.0	46.4±6.8
Anne baba arasında akrabalık			
Var	9 (%9)	6 (%11.8)	3 (%11.5)
Yok	91 (%91)	45 (%88.2)	23 (%88.5)
Kardeş sayısı	2.1±1.3	3.0±2.0	3.0±1.57
Ailede tanı konulmuş ruhsal hastalık			
Var	17 (%17)	9 (%17.6)	1 (%3.8)
Yok	83 (%83)	42 (%82.4)	25 (%96.2)

ve ark. 2011). Ayrıca cinsel istismar olgularında daha fazla MDB görüldüğü ve özellikle fiziksel istismar olgularında MDB'nin tedaviye daha dirençli olduğu bildirilmektedir (Sparato ve ark. 2004, Shamseddeen ve ark. 2011). Bazı DEHB belirtileri ile istismardan kaynaklanan belirtiler benzerlik gösterirken, ayrıca DEHB varlığı istismara yatkınlaştırıcı neden olarak belirlenmiştir (Briscoe-Smith ve Hinshaw 2006). İstismara uğrayan çocuk ve gençlerde MR'nin sık görüldüğü, MR'si olan çocuk ve ergenler algılama ve yargılama becerileri yeterli olmadığı için bir cinsel yaklaşmayı istismara uğrayacaklarını bilmeden kabul edebildiği ileri sürülmektedir (Morano 2001, Spencer ve ark. 2005). DEHB ve MR olan bireylerde istismar açısından daha fazla önlem alınmasının istismarların önlenmesine katkı sağlayabileceği düşünülmüştür.

Çalışmamızda cinsel istismarın kızlarda, fiziksel istismarın erkek çocuklarda daha sık olduğu belirlenmiştir. Yazında da kızların daha fazla cinsel istismara uğradığı bildirilmektedir (Köse ve ark. 2011, Fiş ve ark. 2010). Cinsel istismar olgularının zanlılarının büyük kısmının tanıdık olduğu ve yabancıların uyguladığı cinsel istismar oranının düşük düzeylerde olduğu bildirilmektedir (Köse ve ark. 2011). Çalışmamızda kız çocuklarına kendilerinden yaşça büyük ve erişkin yaşta erkek arkadaşları tarafından uygulanan cinsel istismar sıklığının yüksek düzeylerde olduğu belirlenmiştir. Çalışmanın yapıldığı bölgede ergen kız-erişkin erkek arkadaşlığının kültürel olarak onaylanması ve kaçarak/kaçırılarak evlenmelerin yaygın olması erişkin yaşta erkek arkadaş tarafından uygulanan cinsel istismarın sıklığını arttırmış olabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

Suçta sürüklenen çocukların çoğunluğunun erkek çocuk ve ergen olduğu belirlenmiştir. Yazında da erkek çocuk ve ergenlerde saldırgan davranışların ve suçta sürüklenmenin daha sık olduğu bildirilmektedir (Steiner ve Karnik 2007). Suçta sürüklenen çocuk ve ergenlerde ruhsal bozukluk sıklığı yüksek bulunurken, en sık görülen ruhsal bozukluklar sırasıyla davranım bozukluğu (DB), DEHB ve MR olarak saptanmıştır. Suçta sürüklenen çocuk ve ergenlerde DB sıklığının yüksek olması bu çocuk ve ergenlerin başka suçlar da işlediği ya da başka suçlar işlemeye yatkın olduğu şeklinde yorumlan-

mıştır. Ayrıca DEHB ve MR sıklığının bu grupta yüksek olmasının koruyucu ruh sağlığı açısından önemli olduğu düşünülmüştür. DEHB ve MR olan çocuklarda DB gelişme ve suçta sürüklenme oranının DEHB ve MR olmayan çocuklara göre daha yüksek olduğu ve suç işlemeye daha yatkın oldukları bildirilmektedir (Mannuzza ve ark. 2008, Şenol 2008, Murray ve Farrington 2010). Suçta sürüklenen çocuk ve ergenlerin tekrar suçta sürüklendiği, saldırgan davranışlar sergiledikleri ve erişkin yaşta suç işlemlerinin sık olduğu saptanmıştır (Ögel ve ark. 2006). Çalışmamızda suçta sürüklenen çocuklarda ruhsal bozukluk sıklığı yüksek olarak saptanmasına rağmen bu çocukların çok azının bir çocuk ruh sağlığı merkezinde takip edildiği belirlenmiştir. Erken yapılacak ruhsal değerlendirme ve tedavinin bu çocuklarda suçta sürüklenmeyi azaltmaya katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Bu çocuk ve ergenlerin adli sürecin her aşamasında rehabilitasyonları, takipleri ve ruhsal tedavileri gerekmektedir. Bu gereksinimlerinin karşılanabilmesi için çocuk ve ergen adli psikiyatri alanında özelleşmiş bir eğitime ve uzmanlık birimine ihtiyaç duyulmaktadır.

Erken evlenme isteği nedeniyle ruhsal değerlendirme istenen ve herhangi bir ruhsal bozukluk saptanmayan ergenlerin evlenmesine engel bir ruhsal sorunu olmadığı yönünde rapor verildiği, gebelik saptanan olgularda istismar değerlendirmesi istendiği ve MR saptanan bir olguya evliliğe uygun olmadığı yönünde rapor verildiği saptanmıştır. Erken evlenmek için başvuran ergenlerin büyük kısmının eğitime devam etmediği belirlenmiştir. Eğitimin erken sonlandırılmasının ve düşük sosyoekonomik düzeyin erken evlenme/evlendirilme açısından risk oluşturduğu bildirilmektedir (Gökçe ve ark. 2007). Çalışmamızın bulguları yazını destekler niteliktedir. Erken evlendirme olgularında ruhsal bozukluk tanısı alma oranı düşük düzeylerde saptanmıştır. Yazında erken evlendirilen genç kızların ruhsal değerlendirmeleriyle ilgili bir çalışma bulunamamıştır. Ancak erken evliliklerin depresif belirtiler gibi ruhsal sorunlara ve daha fazla evlilik sorunlarına neden olduğu bildirilmektedir (Figueredo ve ark. 2008, Bumpass ve ark. 1991, Özyurt ve Deveci 2010). Çalışmamızda ruhsal bozukluk tanısının daha az konulması bu ergenlerin ve ebeveynlerinin erken evlenmek için ruhsal

değerlendirme sırasında dirençli olmalarına bağlı olduğu düşünülmüştür. Aynı zamanda erken evlenmek için başvuran olguların bazılarında hamilelik saptandığı ve hamile kalma yaşları 16'nın altında olduğu için bu ergenlere yönelik cinsel istismarla ilgili bir soruşturma başlatılması yönünde bilirkişi görüşünün adli makamlara bildirildiği belirlenmiştir. Erken evlenme isteği nedeniyle başvuran olgularda gebelik saptanması bu olguların cinsel istismar açısından değerlendirilmesinin önemi açısından dikkat çekicidir.

Tüm olguların annelerinin okula gitmeme oranlarının çok yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde ebeveynlerinden herhangi biri çalışmayan olguların oranı da yüksek oranlarda bulunmuştur. Düşük sosyokültürel düzey, düşük ebeveyn eğitim düzeyi erken evlenme, suça sürüklenme ve istismar açısından risk faktörü olarak bildirilmektedir (Bernet 2007, Steiner ve Karnik 2007, Türkiye

Nüfus ve Sağlık Araştırması 2008). Risk altında olan çocukların çevresel faktörlerle ilgili sinyallerinin iyi algılanması ve multidisipliner bir yaklaşımla önlem alınması çocuk ve gençlerin adli olaylara konu olma sıklığını azaltacaktır.

Çalışmamız geriye dönük dosya inceleme yöntemiyle yapıldığı için ölçek kullanılmaması, karşılaştırma grubu içermemesi ve çalışmaya alınan çocuk ve ergenlerin sosyodemografik özellikler açısından heterojen olması gibi kısıtlılıklar içerse de adli olaylara konu olan çocuk ve ergenlerin ruhsal durumları ve risk faktörleri açısından yazına katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Yazışma adresi: Dr. Muhammed Ayaz, Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Kliniği, Sakarya, ayazmuhammed@yahoo.com

KAYNAKLAR

- Adalet Bakanlığı (2009) İstatistikleri, http://www.adliscil-adalet.gov.tr/istatistik_2009/cocuk/cocuk21.pdf ve http://www.adliscil.adalet.gov.tr/istatistik_2009/cocuk/cocuk4.pdf adreslerinden 20 Ekim 2011 tarihinde indirildi.
- Bernet W (2007) Çocuğa Kötü Muamele. Kaplan&Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry, BJ Sadock, VA Sadock (Ed), 8. Baskı, Çev. Ed: H Aydın, A Bozkurt, Ankara, Güneş Kitabevi Ltd. Şti, s.3412-3425.
- Bumpass LL, Martin CT, Sweet AJ (1991) The impact of family background and early marital factors on marital disruption. *J Fam Issues*, 12:22-42.
- Gökçe B, Özşahin A, Zencir M (2007) Determinants of adolescent pregnancy in an urban area in Turkey: a population-based case-control study. *J Biosoc Sci*, 39: 301-311.
- Briscoe-Smith AM, Hinshaw SP (2006) Linkages between child abuse and attention-deficit/hyperactivity disorder in girls: behavioral and social correlates. *Child Abuse Negl*, 30:1239-1255.
- Çocuk Koruma Kanunu, T. C. Resmi Gazete, 15 Temmuz 2005, sayı: 5395.
- Doğan S (2008) Cinsel istismar davranışı gösteren ergenler: İki olgu ve konunun gözden geçirilmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 15:157-162.
- Edgardh K, Ormstad K (2000) Prevalence and characteristics of sexual abuse in a national sample of Swedish 17-year-old girls. *Acta Paediatrica*, 89: 310-319.
- Figueiredo B, Pacheco A, Costa R (2007) Depression during pregnancy and the postpartum period in adolescent and adult Portuguese mothers. *Arch Womens Ment Health*, 10:103-109.
- Fiş NP, Arman A, Kalaça S ve ark. (2010) Psychiatric evaluation of sexual abuse cases: A clinical representative sample from Turkey. *Child Youth Serv Rev*, 32:1285-1290.
- Johnson TC (2000) Sexualized children and children who molest. *SIECUS Rep*, 29:35-39.
- Kaufman J (2007) Child abuse and neglect. *Lewis's Child and Adolescent Psychiatry: A Comprehensive Textbook*, Martin A, Volkmar FR (Ed), 4. Baskı, USA, Lippincott Williams & Wilkins, s.1041-1048.
- Köse S, Aslan Z, Bağgül ŞS ve ark. (2011) Bir eğitim ve araştırma hastanesi çocuk psikiyatrisi poliklinine yönlendirilen adli olgular. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12:221-225.
- Mannuzza S, Klein RG, Moulton JL (2008) Lifetime criminality among boys with attention deficit hyperactivity disorder: a prospective follow-up study into adulthood using official arrest records. *Psychiatry Res*, 160:237-246.
- Morano JP (2001) Sexual abuse of mentally retarded patient: medical and legal analysis for the primary care physician. *Prim Care Companion J Clin Psychiatry*, 3:126-135.
- Murray J, Farrington DP (2010) Risk factors for conduct disorder and delinquency: key findings from longitudinal studies. *Can J Psychiatry*, 55:633-642.
- Ögel K, Tarı I, Eke CY (2006) Okullarda Suç ve Şiddeti Önleme. *İstanbul, Yeniden Yayınları*, s.9-17.
- Öztop DB, Özcan ÖÖ (2010) Cinsel istismar vakalarının sosyodemografik ve klinik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Yeni Symposium*, 48:270-276.
- Özyurt BC, Deveci A (2010) Manisa'da Kırsal Bir Bölgedeki 15-49 Yaş Evli Kadınlarda Depresif Belirti Yaygınlığı ve Aile İçi Şiddetle İlişkisi. *Türk Psikiyatri Derg*, 22:10-16.
- Schetky DH (2007) Adli Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi.

Kaplan&Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry, BJ Sadock, VA Sadock (Ed), 8. Baskı, Çev. Ed: H Aydın, A Bozkurt, Ankara, Güneş Kitabevi Ltd. Şti, s.3490-3494.

Shamseddeen W, Asarnow JR, Clarke G ve ark. (2011) Impact of physical and sexual abuse on treatment response in the Treatment of Resistant Depression in Adolescent Study (TOR-DIA). J Am Acad Child Adolesc Psychiatry, 50:293-301.

Spencer N, Devereux E, Wallace A ve ark. (2005) Disabling conditions and registration for child abuse and neglect: a population-based study. Pediatrics, 116:609-613.

Sparato J, Mullen PE, Burgess PM (2004) Impact of child sexual abuse on mental health. Br J Psychiatry, 184:416-421.

Steiner H, Karnik N (2007) Çocuk ve Ergen Antisosyal Davranımı. Kaplan&Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry, BJ Sadock, VA Sadock (Ed), 8. baskı, Çev. Ed: H Aydın, A Bozkurt, Ankara, Güneş Kitabevi Ltd. Şti, s.3441-3449.

Şahin F (2008) Fiziksel İstismar. Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı, FÇ Çetin, A Coşkun, E İşeri ve ark. (Ed), Ankara, Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği, s.462-469.

Şenol S (2008) Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu. Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı, FÇ Çetin, A Coşkun, E İşeri ve ark. (Ed), Ankara, Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği, s.293-311.

Şişmanlar ŞG, Biçer Ü, Coşkun A (2008) Adli Psikiyatri. Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı. FÇ Çetin, A Coşkun, E İşeri ve ark. (Ed), Ankara, Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği, s.770-781.

Turhan E, Sangün Ö, İnandı T (2006) Birinci basamakta çocuk istismarı ve önlenmesi. STED, 15:153-157.

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (2008) Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye.

Türk Medeni Kanunu (2011) Kanun No: 4721, T.C. Resmi Gazete, 08 Aralık 2001, sayı: 24607.